

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 7/2001 vp

Hallituksen esitys laiksi korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidenttien ja jäsenten palvelussuhteen ehdoista annetun lain kumoamisesta ja valtion virkaehtosopimuslain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 24 päivänä huhtikuuta 2001 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidenttien ja jäsenten palvelussuhteen ehdoista annetun lain kumoamisesta ja valtion virkaehtosopimuslain muuttamisesta (HE 33/2001 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon

(PeVL 19/2001 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Tuija Wilska, valtiovarainministeriö
- puheenjohtaja, hallintoneuvos Esa Aalto ja varapuheenjohtaja, oikeusneuvos Kati Hidén, Korkeimpien oikeuksien tuomarien yhdistys ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut — oikeusministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi laki korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidenttien ja jäsenten palvelussuhteen ehdoista. Valtion virkaehtosopimuslakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, joka valtuuttaa valtiovarainministeriön tekemään päätökset näiden tuomareiden virkaehdoista, sekä säännökset

kyseessä olevien tuomareiden rajaamisesta muilta osin valtion virkaehtosopimuslain soveltamisalan ulkopuolelle, heidän työrauhansa turvaamisesta ja valituskiellosta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yksityiskohtaiset perustelut

Uudistuksen tarve

Voimassa olevan lainsäädännön perusteella ei ole ollut mahdollista tarkistaa asianmukaisesti korkeimpien oikeuksien tuomareiden palkkausta, vaikka heidän palkkauksensa suhteellinen asema on heikentynyt verrattuna muihin valtion ylimpiin virkamiespalkkauksiin. Tässä suhteessa vääristymää on syntynyt jo nykyisen lainsäädännön voimaantulovaiheessa. Järjestelmän syntyvaiheiden kuvauksen osalta valiokunta viittaa mietintöönsä HaVM 22/1998 vp.

Eduskunta on edellyttänyt edellä mainitun hallintovaliokunnan mietinnön mukaisesti, että korkeimpien oikeuksien presidenttien ja jäsenten palkkaus korjataan sille tasolle, jolla se on ollut ennen niin sanotun palkkalain voimaantuloa suhteessa valtionhallinnon ylimpien virkamiesten palkkaukseen. Lisäksi lakivaliokunta (LaVL 7/1999 vp, LaVL 11/2000 vp) ja hallintovaliokunta (HaVL 14/2000 vp, HaVL 15/2000 vp) ovat eri yhteyksissä kiinnittäneet huomiota korkeimpien oikeuksien presidenttien ja jäsenten palkkauksen korjaamistarpeeseen.

Perustuslakivaliokunnan lausunto

Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenee, että ensimmäinen lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, mutta toinen lakiehdotus tulee käsitellä perustuslain 73 §:ssä säädetyssä järjestyksessä. Esitykseen sisältyvien lakiehdotusten asemasta voidaan kuitenkin tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä käsitellä sellainen lakiehdotus, jossa ovat säännökset esityksessä tarkoitettujen tuomareiden palkkauksesta ja muista palvelussuhteen ehdoista.

Säätelyehdotus yleisellä tasolla

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta hallintovaliokunta ehdottaa, ettei korkeimpien oikeuksien presidenttien ja jäsenten palvelussuhteen ehdoista annettua lakia (196/1991) kumota, vaan kyseisten tuomareiden palkan mää-

räytymisestä ja sen tarkistamisesta säädetään — kuten nykyisinkin tapahtuu — sanotun lain 1 §:ssä samalla kuitenkin hallituksen esityksen säätelytavoite huomioon ottaen. Toinen lakiehdotus voidaan tällöin tarpeettomana hylätä.

Korkeimpien oikeuksien presidenttien ja jäsenten palkan määräytyminen

Valiokunta ehdottaa, että niin sanotun palkkalain 1 §:n 1 momentissa korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidenttien palkka säädetään 52 705 markaksi kuukaudessa ja jäsenten palkka 44 795 markaksi kuukaudessa. Tarkoitus on, että nämä palkat tulevat voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2001.

Presidenttien palkka vastaa tällöin valtioneuvoston oikeuskanslerin palkkausta ja jäsenten palkka valtion A 34 palkkausluokkaa siinä maksettavine lisineen.

Mainitun pykälän 2 momentissa valiokunta ehdottaa, että 1 momentissa tarkoitettuja palkkoja tarkistetaan vastaavasti kuin valtioneuvosto kulloinkin päättää niiden valtion virkamieslain (750/1994) 26 §:ssä tarkoitettujen valtionhallinnon virkamiesten kuukausipalkkausten tarkistusperusteista, joiden palkkauksista on tehty sanotun lain 44 §:ssä tarkoitettu sopimus. Tarkoitus on, että tarkistuspäätökset tehdään ajantasaisesti valtioneuvoston päättämien sopimuspalkkojen tarkistamisperusteiden mukaisesti. Valiokunnan ehdotus yksinkertaistaa nykyistä kaksivaiheista korkeimpien oikeuksien tuomareiden palkkojen tarkistusjärjestelmää.

Valiokunta ehdottaa, että 1 §:n 3 momentissa valtiovarainministeriölle säädetään lisäksi tehtäväksi seurata korkeimpien oikeuksien tuomareiden palkkojen ja niiden kehityksen sekä muiden valtionhallinnon ylimpien virkamiesten palkkojen ja niiden kehityksen välistä suhdetta sekä päättää seurannassa todettujen muutosten edellyttämistä tuomareiden palkkausten korotuksista. Seuranta kattaisi siis sekä kuukausipalkkausten tasojen että kehitysten välisen seurannan ja vertailun myös muiden kuin 2 momentissa tarkoitettujen ylimpien virkamiesten osalta. Seu-

rantavelvoite koskee nyt säädettävän lain 1 §:n 1 momentissa toteutettavien palkantarkistusten voimaantulon jälkeistä aikaa. Lakiehdotuksen 3 momentti muodostaa eräänlaisen varmistusmekanismin, ettei tuomareiden palkkaus jää jälkeen muiden valtion ylimpien virkamiesten palkkauksen tasosta siinäkin tapauksessa, että muiden valtion ylimpien virkamiesten palkkauksen tasossa tapahtuisi muutakin kuin 2 momentissa tarkoitettua kehitystä. Momentin tarkoituksena on osaltaan turvata, että korkeimpien oikeuksien tuomareiden palkkauksellinen asema säilyy nyt säädettävällä tasolla suhteessa muihin valtion ylimpiin virkamiehiin. Tässä momentissa tarkoitettua seurannan tulee olla säännöllistä.

Kaikkiaan valiokunnan ehdottama sääntely täyttää tuomareiden riippumattomuuden kannalta tarpeelliset elementit.

Teknisiä tarkistuksia

Voimassa olevan lain 2 §:n 3 momentin mukaan korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidenttien ulkomailla tehtyjen virkamatojen kustannusten korvaamiseen sovelletaan, mitä siitä on valtioneuvoston oikeuskanslerin ja puolustusvoimain komentajan osalta noudatettavana.

Säännös on aikanaan perustunut siihen, että niin sanotussa valtion matkustussäännössä vir-

kamiehet olivat asemansa perusteella jaettu kahden matkaluokkaan. Matkustussäännöstä on poistettu virkamiesten jako matkaluokkiin, mikä vuoksi 2 §:n 3 momentti voidaan tarpeettomana poistaa.

Palkkalain 5 § koskee ylimääräisiä jäseniä. Korkeimpia oikeuksia koskevassa lainsäädännössä ylimääräiset jäsenet on muutettu määräaikaisiksi jäseniksi. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 5 §:n muuttamista.

Valiokunta ehdottaa lisäksi 5 a §:n 1 momentin muuttamista vastaamaan eduskunnan perustuslakiuudistuksen yhteydessä hyväksymän sen lausuman henkeä, jonka mukaan ministeriön toimivaltaisuus tulee lakiesityksissä osoittaa mainitsemalla ministeriö nimeltä (EV 262/1998 vp). Samalla ehdotetaan, että valtiovarainministeriö vahvistaa 1 §:n 2 ja 3 momentin perusteella maksettavat palkat, kun 1 §:n 1 momentin mukaiset palkat tulevat voimaan suoraan lain nojalla.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus) ja

että 2. lakiehdotus hylätään.

Valiokunnan muutosehdotus

1.

Laki

korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidenttien ja jäsenten palvelussuhteen ehdoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti (*poist.*)

kumotaan 25 päivänä tammikuuta 1991 korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidenttien ja jäsenten palvelussuhteen ehdoista annetun lain (196/1991) 2 §:n 3 momentti, sekä **muutetaan** 1 ja 5 § sekä 5 a §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 § osaksi laissa 352/1999 ja 5 a §:n 1 momentti viimeksi mainitussa laissa, seuraavasti:

1 § (Uusi)

Palkan määräytyminen ja tarkistaminen

Korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidenttien palkka on 52 705 markkaa kuukaudessa ja jäsenten palkka 44 795 markkaa kuukaudessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja palkkoja tarkistetaan vastaavasti kuin valtioneuvosto kulloinkin päättää niiden valtion virkamieslain (750/1994) 26 §:ssä tarkoitettujen valtionhallinnon virkamiesten kuukausipalkkausten tarkistuserusteista, joiden palkkauksista on tehty sanotun lain 44 §:ssä tarkoitettu sopimus.

Sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, valtiovarainministeriön tehtävänä on seurata korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidenttien ja jäsenten palkkojen ja muiden valtionhallinnon ylimpien virkamiesten kuukausipalkkausten ja niiden kehitysten suhdetta sekä päättää seurannassa todettujen muutosten edellyttämistä tuomareiden palkkausten korotuksista.

*2 §
(Poist.)*

5 § (Uusi)

Määräaikaiset jäsenet

Mitä tässä laissa on säädetty korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden jäsenistä sekä jäsenten viroista ja niiden haltijoista, sovelletaan myös määräaikaisiin jäseniin.

5 a § (Uusi)

Palkkauksen vahvistaminen ja valituskielto

Valtiovarainministeriö vahvistaa 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuja palkkoja lukuunottamatta tämän lain perusteella maksettavat palkat.

— — — — —
—————

Voimaantulosäännös (Uusi)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2001.

Mikäli laki tulee voimaan kesken kalenterikuukautta, lain 1 §:n 1 momentissa säädettyjä palkkoja noudatetaan kuitenkin lain voimaantuloajankohtaa seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Matti Väistö /kesk	Hannes Manninen /kesk
vpj.	Pertti Turtiainen /vas	Kirsi Ojansuu /vihr
jäs.	Nils-Anders Granvik /r	Heli Paasio /sd
	Rakel Hiltunen /sd	Aulis Ranta-Muotio /kesk
	Esko Kurvinen /kok	Pekka Ravi /kok
	Lauri Kähkönen /sd	Petri Salo /kok
	Paula Lehtomäki /kesk	Arto Seppälä /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.

HaVM 7/2001 vp — HE 33/2001 vp